

«ΔιαβάζΟΥΜΕ την πόλη της Θεσσαλονίκης»

Ανδρώνη Ευφροσύνη

Δασκάλα, 6^ο Δημοτικό Σχολείο Ιλίου- Αθηνών.
efi.androni@hotmail.com

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η ανάγκη για εμπλουτισμό της διδασκαλίας της ιστορίας με βιωματικές και διαθεματικές προσεγγίσεις όπως η έρευνα, η παρατήρηση, ο σχολιασμός και η συνεργασία μέσω των οποίων οι μαθητές γίνονται μέτοχοι στη διαδικασία της ιστορικής εκπαίδευσης, είναι αδήριτη. Μία ιστορική εκπαίδευση βασισμένη στη χρήση εικόνων, πηγών, μεθόδων εξερεύνησης, τη χρήση των Τ.Π.Ε. αλλά και σε εναλλακτικές μορφές ιστορικής προσέγγισης όπως η μικροϊστορία, η μουσειακή εκπαίδευση και η τοπική ιστορία. Η τοπική ιστορία είναι η ιστορία που ξεκινά από τα ενδιαφέροντα και τις ανάγκες μιας κοινωνίας, συνδέεται με τους τοπικούς θεσμούς και ανατροφοδοτεί την ταυτότητα και αυτογνωσία¹ Για αυτό και μπορεί να προσφέρει πολλά οφέλη στους μαθητές όπως την ανάπτυξη ενδιαφέροντος για την ιστορία του τόπου και την ευαισθητοποίηση σε προβλήματα της τοπικής κοινωνίας. Η παρούσα εργασία προτείνει (4)τέσσερις εκπαιδευτικές- ερμηνευτικές διαδρομές σε ιστορικά τοπόσημα της Θεσσαλονίκης εμπλουτισμένες με δραστηριότητες και δράσεις παίρνοντας αφορμή από συγκεκριμένα μαθήματα της Ιστορίας, των Θρησκευτικών και τη Γλώσσα της τετάρτης, πέμπτης και έκτης δημοτικού.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ: τοπική ιστορία, διαδρομές, βιωματικές προσεγγίσεις, Θεσσαλονίκη

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η διδασκαλία της ιστορίας στοχεύει στην καλλιέργεια της εθνικής ταυτότητας, δηλαδή του αισθήματος του «ανήκειν» σε ένα έθνος, στην καλλιέργεια της δημοκρατικής συνείδησης, της κριτικής σκέψης και στην καλλιέργεια αξιών όπως ο αλληλοσεβασμός, η ισότητα και η κοινωνική δικαιοσύνη. Δυστυχώς όμως, τα δομικά χαρακτηριστικά της τυπικής εκπαίδευσης στην Ελλάδα, δεν προωθούν αυτήν την ενεργητική και ουσιαστική προσέγγιση του μαθητή στο αντικείμενο της ιστορίας. Συνεπώς, το μάθημα της Ιστορίας πρέπει να αναμορφωθεί με βάση τις σύγχρονες θεωρίες μάθησης (Λεοντίνης, 2003: 217). Σημαντικό ρόλο προς την κατεύθυνση αυτή μπορούν να διαδραματίσουν εναλλακτικές μορφές ιστορικής εκπαίδευσης οι οποίες ενθαρρύνουν την εξοικείωση των μαθητών με νέα πεδία της ιστορικής επιστήμης, όπως είναι η μικροϊστορία, η τοπική και προφορική ιστορία και η μουσειακή εκπαίδευση. Η τοπική ιστορία συνεπώς ως εναλλακτική μορφή ιστορικής εκπαίδευσης συμβάλλει από την πλευρά της στη διαμόρφωση της ιστορικής

¹<http://local.e-history.gr/pages/viewpage.action?pagelid=1933712> - πρόσβαση: 2/08/2017

συνείδησης, και σ' αυτό ακριβώς έγκειται και η μορφωτική της αξία (Κασβίκης, 2012). Με τη μελέτη της Ιστορίας του ιδιαίτερου τόπου καταγωγής ή κατοικίας του ο μαθητής μαθαίνει να σέβεται και ν' αγαπά τον τόπο του και γίνεται πιο ευσυνείδητος πολίτης. Σ' αυτό μπορεί να συμβάλλει η μουσειακή εκπαίδευση με τη βιωματική της προσέγγιση σε τόπους του παρελθόντος αλλά και η χρήση των Τεχνολογιών Πληροφορίας και Επικοινωνιών (Τ.Π.Ε.) ως προστιθέμενη αξία καθώς θα αξιοποιούνταν ως εργαλεία διδασκαλίας σε ένα μαθητοκεντρικό περιβάλλον μάθησης. Εδώ λοιπόν θα παρουσιαστούν συνοπτικά δραστηριότητες με και χωρίς τη χρήση των Τ.Π.Ε. που μπορούν να εφαρμοστούν στα συγκεκριμένα ιστορικά μνημεία της πόλης αλλά και μπορούν να αποτελέσουν εργαλείο για περαιτέρω αξιοποίηση από τους εκπαιδευτικούς. Η εργασία θα αποτελέσει έναν οδηγό επιτόπιων δραστηριοτήτων και ενδεικτικών δράσεων με σκοπό την επαφή των μαθητών με την τοπική ιστορία της Θεσσαλονίκης μέσω της βιωματικής μουσειακής εκπαίδευσης με κριτήρια συγκεκριμένα μαθήματα από την ύλη του μαθήματος της ιστορίας της κάθε τάξης και με οφέλη που έχουν να κάνουν με την καλλιέργεια της ιστορικής συνείδησης και της ιστορικής σκέψης των μαθητών, ώστε αυτοί να καταστούν ιστορικά εγγράμματοι (ιστορικός εγγραμματισμός) (Ματσαγγούρας, 2007: 65).

Δ' δημοτικού, Εκπαιδευτική-Ερμηνευτική διαδρομή: Αρχαιολογικό μουσείο, Ρωμαϊκή Αγορά, Ωδείο Ρωμαϊκής Αγοράς.

Η τελευταία ενότητα του μαθήματος της ιστορίας «Θέματα από την Αρχαία Ιστορία» μπορεί να συνδυαστεί με μία εκπαιδευτική –πολιτιστική επίσκεψη στο Αρχαιολογικό Μουσείο της Θεσσαλονίκης και την Ρωμαϊκή Αγορά της Θεσσαλονίκης.

Η επίσκεψη στο Αρχαιολογικό Μουσείο συσχετίζεται με το κεφάλαιο 42 Μια μέρα στην Αρχαία Ολυμπία όπου παρουσιάζεται ο αρχαιολογικός χώρος της Ολυμπίας και το μουσείο. Έχει ως βασικούς στόχους να κατανοήσουν οι μαθητές την έννοια του μουσείου, να μνηθούν στο σωστό τρόπο συμπεριφοράς που πρέπει να επιδεικνύουν γενικά σε τέτοιους χώρους, να μάθουν να οργανώνουν μια επίσκεψη και να συνεργάζονται.

Η επίσκεψη στη Ρωμαϊκή Αγορά με έμφαση στο Ωδείο της Αγοράς συνδέεται με το κεφάλαιο 41α Μια παράσταση αρχαίου θεάτρου. Μέσα από διαλογική συζήτηση με τους μαθητές ή μέσα από στοχευμένες δραστηριότητες κατανοούμε την ιστορία του ωδείου, τα αρχιτεκτονικά-δομικά του χαρακτηριστικά αλλά και τη ζωτική του σημασία στη σύγχρονη πολιτιστική ζωή της πόλης.

Πριν τη διαδρομή:

Ως ερέθισμα-αφορμή για την πραγματοποίηση της συγκεκριμένης διαδρομής αλλά και προκειμένου οι μαθητές να γνωρίσουν τους κανόνες της σωστής συμπεριφοράς ως επισκέπτες ενός μουσείου μπορούμε να ακολουθήσουμε τις παρακάτω δράσεις.

Ακούμε, δραματοποιούμε και ζωγραφίζουμε τα τραγούδια «Μες στο μουσείο», cd «Εδώ Λιλιπούπολη» ή το «Ο μικρός Ερμής» του Ευγένιου Τριβιζά.

Φτιάχνουμε με τη χρήση εννοιολογικής χαρτογράφησης με το λογισμικό Xmind οικογένειες λέξεων με την ίδια ρίζα (μούσα, μουσική, μουσείο) ανά ομάδα και η κάθε

ομάδα τις αξιοποιεί φτιάχνοντας μια μικρή, μπορεί και σουρεαλιστική ή χιουμοριστική ιστορία.

Διαβάζουμε το απόσπασμα «Το μουσείο της ζωγραφικής», από το βιβλίο «Ο μικρός Νικόλας Διασκεδάζει», Ρ. Γκοσινί-Ζ.Ζ. Σανπέ, σελ. 89-95 ή παρακολουθούμε σε ταινία το συγκεκριμένο απόσπασμα και συζητούμε για το τι πήγε στραβά και γιατί. Ακόμα μπορούμε να διαβάσουμε το «Στο μουσείο» της Μαρίζα Ντεκάστρο.

Αναθέτουμε ανά ομάδα τηλεφωνικά παιχνίδια ή θεατρικά δρώμενα ή κουκλοθέατρο (χρησιμοποιούμε ευτελή υλικά: εφημερίδες, παλιές κάλτσες, χαρτοσακούλες) με θέματα που θα στοχεύουν στην καλλιέργεια ορθής συμπεριφοράς στο μουσείο π.χ. «Δυο αγάλματα συζητούν τις περιπέτειές τους», «Ένα αγγείο εξομολογείται τα παθήματά του», «Τα ποντίκια που κατοικούν στο μουσείο συζητούν για τους καλούς και τους φασαριόζικους επισκέπτες».

Συγκρίνουμε φωτογραφίες μέσω του λογισμικού rchl γαπό αρχαία ελληνικά και ρωμαϊκά θέατρα και βγάζουμε συμπεράσματα για την ταυτότητα του αρχαίου και του ρωμαϊκού κοινού.

Κατανοούμε τη σημασία των όρων όπως σκηνή, ορχήστρα, κοίλο, χορηγοί, ιερείς, αξιωματούχοι και ως επίλογο παίζουμε το διαδραστικό παιχνίδι «Η γιορτή των Μεγάλων Διονυσίων» στη σελίδα Αρχαίο Θέατρο στον κύκλο του χρόνου (<http://ancienttheater.culture.gr/el/ekpaideftikoyliko/efarmoges/i-giorti-twn-megalwn-dionysiwn>)

Παρακολουθούμε το απόσπασμα Δημόδωρος: Μια μέρα στο αρχαίο θέατρο από το τμήμα θεάτρου σχολή καλών τεχνών του Α.Π.Θ. (<https://www.youtube.com/watch?v=FGTTSiHfp8w>)

Κατά τη διάρκεια της διαδρομής:

Στο Αρχαιολογικό μουσείο οι μαθητές θα εφαρμόσουν όλα όσα έμαθαν για την πρόποσα συμπεριφορά που πρέπει να έχουν κατά τη ξενάγηση. Εκτός από τη διαδικαστική πλευρά της επίσκεψης, οι μαθητές θα έρθουν σε επαφή με την ιστορία της αρχαίας Μακεδονίας. Ύστερα οι μαθητές συγκεντρώνονται στην εκθεσιακή ενότητα που είναι αφιερωμένη στο Ωδείο της Αρχαίας Θεσσαλονίκης.

Στη Ρωμαϊκή αγορά αφού θα έχουμε εκτυπωμένο έναν χάρτη και διαφάνειες θα τις μοιράσουμε σε κάθε ομάδα. Η κάθε ομάδα θα αναλάβει από έναν χώρο να τον ζωγραφίσει έτσι όπως έχει απομείνει αλλά και να φανταστεί τα καταστήματα και τα δημόσια κτίρια που θα υπήρχαν στην Αγορά εκείνης της εποχής. Φωτογραφίζουμε ό,τι μας κάνει εντύπωση από τα μνημεία του χώρου.

Μετά τη διαδρομή:

Ως αποτίμηση της διαδρομής, κάνουμε ένα κολάζ με φωτογραφίες που τράβηξαν από το αρχαιολογικό μουσείο της πόλης. Μέσω του συννεφόλεξου Wordle κάθε παιδί γράφει μία λέξη μέσα από τον κώδικα σωστής συμπεριφοράς για τις επισκέψεις και να φανεί ποια είναι η πιο σημαντική και ποια έχει αποτυπωθεί στη μνήμη των μαθητών.

Αξιολόγηση:

Τα οφέλη λοιπόν μέσα από την πλούσια σε δραστηριότητες εκπαιδευτική-πολιτιστική διαδρομή είναι η διαμόρφωση της σωστής συμπεριφοράς σε ένα

μουσείο, η οργάνωση μιας εκδρομής και η επαφή των μαθητών με την ιστορία της αρχαίας Μακεδονίας και της Ρωμαϊκής αγοράς.

Ε' Δημοτικού, Α) Εκπαιδευτική-Ερμηνευτική διαδρομή: Ροτόντα, Αψίδα Γαλέριου, Γαλεριανό Συγκρότημα, Πλατεία Ιπποδρομίου.

Η διαδρομή αυτή μπορεί να βρει αντιστοιχία με τα πέντε (5) πρώτα κεφάλαια του βιβλίου της ιστορίας από τις ενότητες Οι Έλληνες και οι Ρωμαίοι και η Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία μεταμορφώνεται καθώς αυτά αναφέρονται στην κατάκτηση των Ελλήνων από τους Ρωμαίους, στη δημιουργία του ελληνορωμαϊκού πολιτισμού, στην καθημερινή ζωή στην αρχαία Ρώμη και στην ανάγκη για καλύτερη διοίκηση της τεράστιας αυτοκρατορίας με το θεσμό της τετραρχίας. Γίνεται μνεία στον αυτοκράτορα Γαλέριο, το όνομα του οποίου το συναντάμε σε ιστορικούς μνημεία και τοπόσημα της πόλης της Θεσσαλονίκης. Ακόμα στο κεφάλαιο 10 «Το Παλάτι, ο Ιππόδρομος και οι Δήμοι» μαθαίνουμε για τη σημασία του ιππόδρομου σε εκείνη την εποχή και στο κεφάλαιο 3 για την κατασκευή της Εγνατίας οδού από τους Ρωμαίους μεταξύ 146 π.Χ.-120 π.Χ.. Τα κίνητρα για να επιλέξουμε τις παρακάτω δραστηριότητες είναι η δημιουργία του κατάλληλου κλίματος ώστε να γεννηθούν απορίες και ενδιαφέροντα στους μαθητές για ένα πιο γόνιμο διάλογο.

Πριν τη διαδρομή:

Βλέπουμε την αρχαιολογική ταινία "ΡΟΤΟΝΤΑ", παραγωγής Εφορείας Αρχαιοτήτων Πόλης Θεσσαλονίκης, 2016, με την ιστορία του μνημείου και την ανάλυση της παράστασης των ψηφιδωτών.
<https://www.youtube.com/watch?v=h8aGl9g0MdY&feature=youtube>.

Επίσης μέσω της χρήσης του υπολογιστή μπορούμε να ανακαλύψουμε τα ρωμαϊκά μνημεία σε όλη την Ελλάδα.
<http://photodentro.edu.gr/v/item/ds/8521/9385>.

Επισκεπτόμαστε την ιστοσελίδα του γαλεριανού συγκροτήματος, εκτυπώνουμε το χάρτη με τα μνημεία και τα οικοδομικά κατάλοιπα του συγκροτήματος και της ευρύτερης περιοχής και αφού συλλέξουμε πληροφορίες, παρακολουθούμε την εικονική περιήγηση στο Ανάκτορο του Γαλερίου κατά την Ύστερη Αρχαιότητα.
<https://www.youtube.com/watch?v=zQfgzExwCIY>.

Κατά τη διάρκεια της διαδρομής:

Η διαδρομή που θα ακολουθηθεί είναι Ροτόντα, Αψίδα Γαλέριου, Συγκρότημα Γαλέριου, πλατεία Ιπποδρομίου. Οι μαθητές χωρίζονται σε 4 κατηγορίες: Φωτογράφοι, Παραγωγοί διαφημιστικών σποτ, Δημοσιογράφοι, Καλλιτέχνες. Το κάθε επάγγελμα θα αναλάβει μια ξεχωριστή εργασία να διεκπεραιώσει σε κάθε στάση της διαδρομής. Αυτό θα προσφέρει μία βιωματική προσέγγιση για την αρτιότερη κατανόηση του ιστορικού τοπίου.

Οι φωτογράφοι: Αναλαμβάνουν αρχικά το αστικό περιβάλλον του κάθε μνημείου, το χώρο στον οποίο το μνημείο εδράζεται και στιγμιότυπα που αποτυπώνουν τη φυσιογνωμία του τοπίου σήμερα. Ύστερα φωτογραφίζουν το ίδιο το μνημείο περιμετρικά σε διαφορετικά κάδρα και εστιάζουν με το φακό τους σε λεπτομέρειες που τους κάνουν εντύπωση.

Οι δημοσιογράφοι: Γράφουν ένα άρθρο παίρνοντας συνεντεύξεις από πολίτες για τα μνημεία. Οι ερωτήσεις έχουν σχέση με τη θέση και τη σημασία τους στον

πολιτιστικό ιστό της πόλης, την κατάσταση στην οποία βρίσκονται, τις δυνατότητες πρόσβασης, το ενδιαφέρον των τουριστών και την επισκεψιμότητα που έχουν.

Οι καλλιτέχνες: Σχεδιάζουν μία πρόχειρη κάτοψη για το χώρο του ιπποδρόμου και του γαλεριανού συγκροτήματος και μία πρόσοψη για τη Ροτόντα και τη Καμάρα χρησιμοποιώντας μόνο βασικά γεωμετρικά σχήματα.

Οι παραγωγοί διαφημιστικών σποτ: Οι μαθητές που ανήκουν σ' αυτήν την ομάδα παρουσιάζουν κάποιο σποτ προσπαθώντας να διαφημίσουν το μνημείο για να συμβάλλουν στην ανάπτυξη του τουρισμού της πόλης τους. Σαν σποτ μπορεί να θεωρηθεί ένα τραγούδι, ένα ποίημα ή ένα μικρό δρώμενο που θα δημιουργήσουν εμπνευσμένοι από το μνημείο και τις πληροφορίες γι αυτό.

Μετά τη διαδρομή:

Μπορούμε να διαμορφώσουμε το βίντεο που θα τραβήξουν οι μαθητές μέσω του εργαλείου VideoPad και να του βάλουμε ήχο και κείμενο όπως επιθυμούν οι μαθητές.

Κατασκευάζουμε τον ιστορικό χάρτη της Εγνατίας σε επάλληλες διαφάνειες. Οι μαθητές τοποθετώντας τη μία διαφάνεια πάνω στην άλλη θα εντοπίσουν τις διαφορετικές φάσεις της πόλης τους και θα γνωρίσουν τα διαφορετικά ονόματα που δόθηκαν στην Εγνατία (βασίλική οδός στη ρωμαϊκή εποχή, μέση οδός στη Βυζαντινή εποχή, φαρδύς δρόμος στην οθωμανική και Εγνατία οδός σήμερα)².

Αξιολόγηση:

Τα οφέλη μέσα από αυτήν εκπαιδευτική-πολιτιστική διαδρομή είναι πως οι μαθητές θα γνωρίσουν στοιχεία από την καθημερινή ζωή των Ρωμαίων, τις εργασίες και τις γιορτές τους και θα συγκρίνουν όλα αυτά με τα αντίστοιχα σημερινά, θα δείξουν ενδιαφέρον για τα μνημεία που σώζονται από την ρωμαϊκή εποχή, ιδιαίτερα στον τόπο τους, θα κατανοήσουν ότι πολλά τοπόσημα της πόλης τους έχουν την αφετηρία τους σε εκείνη την εποχή και τέλος θα καταστούν υπεύθυνοι της διαφύλαξης της πολιτιστικής τους κληρονομιάς.

Β) Εκπαιδευτική-Ερμηνευτική διαδρομή: Άγιος Δημήτριος, Παναγία Χαλκέων, Αχειροποίητος, Αγία Σοφία.

Η διαδρομή συσχετίζεται με τα εξής κεφάλαια της ιστορίας: 11 « Η καθημερινή ζωή στο Βυζάντιο», 15 «Η Αγία Σοφία, ένα αριστούργημα της αρχιτεκτονικής», 27 «Η καθημερινή ζωή, 30β «Το δεσποτάτο του Μυστρά», 32 «Η Θεσσαλονίκη γνωρίζει μεγάλη ακμή» και 40 «Η βυζαντινή τέχνη». Ακόμα πολλά μαθήματα των Θρησκευτικών μπορούν να βρουν διασύνδεση με τη διαδρομή όπως Κεφάλαιο Δ, μάθημα 4.2 Πώς είναι κτισμένη και διακοσμημένη μια εκκλησία, Κεφάλαιο Δ, μάθημα 4.3 Αγία Σοφία, Κεφάλαιο Δ, Μάθημα 4.4 Η ομορφιά και τα μυστικά μιας εικόνας, Κεφάλαιο Δ, μάθημα 4.6 Τοιχογραφίες που διηγούνται πολλά και το Κεφάλαιο Δ, μάθημα 4.7 Ψηφιδωτά καλλιτεχνήματα. Ως κριτήρια για τις δραστηριότητες στάθηκαν τα συγκεκριμένα μαθήματα και η προσδοκία για γνωριμία με τη βυζαντινή τέχνη, την αρχιτεκτονική και τα ψηφιδωτά των εκκλησιών της πόλης της Θεσσαλονίκης.

Πριν τη διαδρομή:

²υλικό από <http://followodyseus.culture.gr/el-gr/διαβάζουμετηνπόλη.aspx>

Μελετάμε ένα ψηφιδωτό και συζητάμε για το υλικό του, τα χρώματά του, την τεχνική του, το σχήμα του, την εικόνα που αναπαριστά. (Η Ανάληψη του Χριστού στον τρούλο της Αγίας Σοφίας, ψηφιδωτά που απεικονίζουν τον Άγιο Δημήτριο στην εκκλησία του πολιούχου της πόλης).

Ψάχνουμε για πληροφορίες για κάθε μία από τις εκκλησίες και περιγράφουμε κάποια εμπειρία μας σ' αυτές.
http://odysseus.culture.gr/h/3/gh3530.jsp?obj_id=9141

Κατά τη διάρκεια της διαδρομής:

Χωρίζουμε τους μαθητές σε 5 ομάδες και αναλαμβάνουν από ένα ρόλο σε κάθε εκκλησία που θα σταματήσουμε. Μ' αυτό τον τρόπο οι μαθητές αναλαμβάνουν δράση αποκτώντας βιωματική εμπειρία και προσφέροντας την προσωπική τους (καλλιτεχνική κυρίως) άποψη.

Οι αρχαιολόγοι: Παρατηρούν τις αλλαγές που τυχόν υπάρχουν σε κάθε εκκλησία μετά το πέρασμα ταξιδιωτών του χρόνου και τις φωτογραφίζουν. Συγκρίνουν τους κίονες με αυτούς των αρχαιοελληνικών ναών. Σημειώνουν τα στοιχεία του διάκοσμου των εκκλησιών και τα ζωγραφίζουν.

Οι αρχιτέκτονες: Στέκονται μπροστά από την κύρια όψη της εκκλησίας και σχεδιάζουν το «πορτρέτο» του μνημείου σε σχήματα (σταυρός, ορθογώνιο, τετράγωνο). Αναγνωρίζουν δύο οικοδομικά υλικά από κάθε μνημείο- εκκλησία και τα συγκρίνουν.

Οι φωτογράφοι: Φωτογραφίζουν κάθε χαρακτηριστικό που αποδεικνύει την «πολυτάραχη» ιστορία των εκκλησιών και τα διάφορα ανοίγματα τους. Προσπαθούν να καδράρουν μέσα στο φακό του όσον το δυνατό περισσότερο από κύκλους, ορθογώνια, τρίγωνα, ρόμβους, κύβους.

Οι δημοσιογράφοι: Παίρνουν μικρές συνεντεύξεις από τους επισκέπτες των ναών. Οι ερωτήσεις μπορεί να είναι: «Έχετε ξανάρθει εδώ; Ποιος ο σκοπός της επίσκεψής σας; Τι γνωρίζετε για την ιστορία του κτιρίου; Πως θα το χαρακτηρίζατε με μία φράση;».

Οι καλλιτέχνες: Παρατηρούν τα υπέροχα ψηφιδωτά που κοσμούν τις εκκλησίες. Εστιάζουν στα διακοσμητικά μοτίβα που στολίζουν σαν κίνημα τα ρούχα των μορφών, διάφορα αντικείμενα, αρχιτεκτονικά στοιχεία ή άλλες επιφάνειες. Προσπαθούν να συνεχίσουν μια δική τους κιονοστοιχία με δικό τους μοτίβο και δικά τους χρώματα.

Μετά τη διαδρομή:

Ως αποτίμηση της διαδρομής σχεδιάζουμε με την εφαρμογή PosterMyWall μία αφίσα με φωτογραφίες και λεζάντες για να πείσουμε τους τουρίστες να επισκεφτούν τη βυζαντινή Θεσσαλονίκη. Μπορούμε να επισκεφτούμε τη σελίδα του Βυζαντινού και Χριστιανικού Μουσείου της Αθήνας και να δούμε τις συλλογές του.

Αξιολόγηση:

Οι μαθητές μέσα από τη συγκεκριμένη διαδρομή θα γνωρίσουν τη Βυζαντινή Θεσσαλονίκη, θα έρθουν σε επαφή με τα βυζαντινά μνημεία της πόλης και θα αισθανθούν ενεργοί καθώς θα έχουν φτάσει στη γνώση με τη δική τους συμμετοχή και δράση. Ακόμα θα εκτιμήσουν τη βυζαντινή τέχνη και θα συνειδητοποιήσουν πως οι εκκλησίες δεν αποτελούν μόνο μέρος προσευχής και κατάνυξης αλλά αποτελούν

ιστορικά διατηρητέα μνημεία εν δυνάμει μουσεία, καθώς φέρουν χαρακτηριστικά εποχών του παρελθόντος όπως οι εικόνες, τα ψηφιδωτά, η αρχιτεκτονική τους, η λειτουργία που ήταν διαφορετική σε κάθε εποχή.

ΣΤ' Δημοτικού, Εκπαιδευτική-Ερμηνευτική διαδρομή: Μπέη Χαμάμ, Οδός Αριστοτέλους, Καπάνι και Πλατεία Άθωνος, Στοά Μοδιάνο, Γιαχουντί χαμάμ και Λουλουδάδικα, Κτίριο Εθνικής Τραπέζης, Πλατεία Ελευθερίας, Λαδάδικα, Λεωφόρος Νίκης, Σιδηροδρομικοί Σταθμοί, Λιμάνι, Τελωνείο – Επιβατικός Σταθμός «Μακεδονία».

Η διαδρομή αυτή μπορεί να βρει αντιστοιχία στα εξής κεφάλαια: Στο μάθημα της Γλώσσας της ΣΤ' Δημοτικού από το Γ' τεύχος η ενότητα 16 « Τα μουσεία» όπου οι μαθητές θα μάθουν ποιες βασικές πληροφορίες μπορούν να δίνουν όταν θέλουν να μιλήσουν για την επίσκεψη σε κάποιο χώρο. Από το μάθημα της Ιστορίας τα κεφάλαια που συνάδουν με τη διαδρομή είναι από τη ενότητα Δ' το κεφάλαιο 3 «Επαναστατικά κινήματα στη Μακεδονία και την Κρήτη», από την ενότητα Ε το κεφάλαιο 1 «Από τον Ελληνοτουρκικό Πόλεμο του 1897 στον Μακεδονικό Αγώνα», το κεφάλαιο 3 «Οι Βαλκανικοί Πόλεμοι», το κεφάλαιο 5 «Η Μικρασιατική εκστρατεία και η καταστροφή», το κεφάλαιο 6 «Ο Μεσοπόλεμος» και το κεφάλαιο 8 «Η γερμανική επίθεση και ο Β' Παγκόσμιος Πόλεμος». Οι μαθητές λοιπόν με κίνητρα τις δραστηριότητες, θα γνωρίσουν την Ελλάδα στον 20ο αιώνα μέσα από την ιστορία της Θεσσαλονίκης και θα διαπιστώσουν τα ίχνη που άφησαν οι διαφορετικοί πληθυσμοί στην πόλη τους κατά το πέρασμα των αιώνων.

Πριν τη διαδρομή:

Παρατηρούμε τη Θεσσαλονίκη μέσα από πίνακες προσπαθώντας να ανακαλύψουμε σε ποια εποχή αναφέρεται, ποιος ο τίτλος και να δώσουμε έναν τίτλο στον κάθε πίνακα. (Μερικοί από τους πίνακες είναι τα Λαδάδικα της Λεύκης Χρηστίδου, η Βυζαντινή Θεσσαλονίκη του Θανάση Μπακογιώργου, το λεύκωμα Καταγραφές Θεσσαλονίκης του Ντίνου Παπασπύρου, τα Αποτυπώματα χρόνου του Κωνσταντίνου Παλιάν).

Κατά τη διάρκεια της διαδρομής:

Στην πλατεία Ελευθερίας αποτυπώνουμε με το δικό τους τρόπο τις μνήμες της εβραϊκής κοινότητας από το ολοκαύτωμα σε μία ζωντανή εικόνα (tableaunivant).

Στην πλατεία της Αριστοτέλους κοιτάμε το πολεοδομικό σχέδιο του Εμπράρ. Αποτυπώνουμε σε μιλιμετρέ χαρτί τον φαρδύ πεζόδρομο, τις τοξοστοιχίες των στοών, τα καμπύλα κτίρια με τα διακοσμητικά τους στοιχεία και τα φωτογραφίζουμε.

Στη στοά Μοδιάνο θα έχουν ετοιμαστεί ερωτήσεις ώστε να πάρουμε μικρές συνεντεύξεις από τους μικροπωλητές για τη σημασία της στοάς, τη κίνηση, τα μαγαζιά τότε και τώρα. Θα παρατηρήσουμε τις επιγραφές των μαγαζιών, το περιεχόμενό τους, τον τρόπο γραφής, τη γλώσσα τους, θα τις φωτογραφίσουμε και θα τις σχολιάσουμε.

Στο Καπάνι με κλεισμένα τα μάτια τους, θα αισθανθούν τις ευωδίες, θα γευτούν μπαχαρικά, θα καταγράψουν όλες τις δραστηριότητες που γίνονται σήμερα στο χώρο συνειδητοποιώντας την ιστορική, οικονομική και τουριστική σημασία της αγοράς. Θα φανταστούν πόσες γλώσσες μπορούσαν να ακούσουν τότε με τόσους διαφορετικούς πληθυσμούς μέσα στην αγορά.

Μετά τη διαδρομή:

Έχοντας αποκτήσει εμπειρίες από τη διαδρομή, οι μαθητές δημιουργούν ένα κουίζ μέσω της εφαρμογής web.2.0 Quizlet ή ένα σταυρόλεξο μέσω του εργαλείου Crossword Labs με ορισμούς και αντίστοιχες απαντήσεις ως μέσο εμπέδωσης.

Ως παιδαγωγική διαδικασία χρησιμοποιούμε το Εκπαιδευτικό δράμα δραματοποιώντας καθημερινές καταστάσεις.1) Φανταζόμαστε ότι μπροστά σε ένα παλαιοπωλείο που ανήκει σε έναν Έλληνα μπαίνουν ένας Εβραίος και ένας Τούρκος που επιθυμούν να αγοράσουν το ίδιο αντικείμενο. Με ποια επιχειρήματα θα πείσουν τον μικροπωλητή και σε ποια γλώσσα ώστε να αγοράσουν το αντικείμενο. 2) Ένας μαθητής είναι παλαιοπώλης και ένα άλλος πελάτης που βρίσκει ένα παλιό αντικείμενο που τον ενδιαφέρει αλλά η τιμή του είναι ακριβή.

Μια άλλη δραστηριότητα έχει τίτλο: «Τα αντικείμενα διηγούνται ιστορίες»: οι μαθητές επινοούν μια φανταστική ιστορία για ένα αντικείμενο. Ένα αντικείμενο έχει τη δική του ιστορία και μπορεί να «μιλήσει» για την εποχή του, τον τόπο προέλευσής του, τη χρήση του τότε και τώρα και τους ανθρώπους που συνδέθηκε. Αυτό μπορεί να γίνει μέσω ενός λογισμικού AnimaMaker που μπορούμε να φτιάξουμε βίντεο με κίνηση.

Αξιολόγηση:

Οι μαθητές ύστερα από την περιήγησή τους σε σημαντικούς τόπους της Θεσσαλονίκης θα αισθανθούν την πολυπολιτισμικότητα της πόλης τους και θα βιώσουν τη σημασία της συνύπαρξης πολλών διαφορετικών στοιχείων μέσα σε μία πόλη. (Ζαφείρης, 1997: 65)

Επίλογος:

Η ανάδειξη της χρησιμότητας της τοπικής ιστορίας και της μουσειακής εκπαίδευσης, ως γνωστικά αντικείμενα αλλά και ως εναλλακτικές μορφές διδασκαλίας της ιστορίας, στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση και οι εφαρμογές τους μέσα στο πλαίσιο της τάξης αξιοποιούν το ιστορικό τοπίο, τα μνημεία και την πολιτιστική κληρονομιά των δύο πόλεων ως πεδία έρευνας, προσέγγισης και κατανόησης του τοπικού παρελθόντος.(Κασβίκης, 2012). Αυτές οι νέες μορφές βιωματικής προσέγγισης της ιστορίας δίνουν τη δυνατότητα στον μαθητή να αποκτήσει πιο ολοκληρωμένη προσωπική, κοινωνική και εθνική ταυτότητα. Να συνειδητοποιήσει τη συμβολή των ανθρώπων του άμεσου περιγύρου του και, κατ' επέκταση, τη δική του συμμετοχή στη δημιουργία της Ιστορίας.

ΑΝΑΦΟΡΕΣ

Ζαφείρης, Χ. (1997). Θεσσαλονίκης Εγκόλπιον, Εξάντας, Αθήνα.

Κασβίκης, Κ. (υπό δημοσίευση). «Τοπική Ιστορία και Διδακτικές πρακτικές: θεσμικές προϋποθέσεις, εκπαιδευτικές παράμετροι και ερευνητικά δεδομένα» στο 8ο Συνέδριο της Παιδαγωγικής Εταιρείας Ελλάδας: Ελληνική Παιδαγωγική και Εκπαιδευτική έρευνα, Ιωάννινα, 2012.

Κοντογιάννη, Αλ. (1995). Μουσεία και Σχολεία, Δεινόσαυροι κι Αγγεία, Ελληνικά γράμματα, Αθήνα.

Λεοντσίνης, Γ. και Ρεπούση, Μ. (2001). Η τοπική ιστορία ως πεδίο σπουδής στο πλαίσιο της σχολικής παιδείας, ΟΕΔΒ, Αθήνα.

Λεοντσίνης, Γ. (2003). Θεωρητικά και μεθοδολογικά ζητήματα διδακτικής της ιστορίας και του περιβάλλοντος, Καρδαμίτσας, Αθήνα.

Ματσαγγούρας, Η. (2007). «Ιστορικός εγγραμματισμός και σχολικά εγχειρίδια ιστορίας», (επιμ.), Σχολικός εγγραμματισμός. Λειτουργικός, κριτικός, επιστημονικός, εκδόσεις Γρηγόρης, Αθήνα.

ΔΙΚΤΥΑΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

<http://local.e-history.gr/pages/viewpage.action?pagelId=1933712>- πρόσβαση: 2/08/2017

<http://followodysseus.culture.gr/el-gr/διαβάζουμετην> πόλη.aspx- πρόσβαση:19/04/2017

<http://cultureedu.gr/index.php/2014-11-06-15-08-27/topika> - πρόσβαση: 18/03/2017